

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja na odgovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede opoldne.

Štev. 25.

V Mariboru, dne 21. junija 1900.

Tečaj XXXIV.

Slovenski vinogradniki.

Ne mine skoro teden, da bi ne izvedeli za kak nov dokaz, kako malo naklonjena je graška gospoda štajarskemu slovenskemu ljudstvu. Zadnji nedeljo je govoril državni in deželni poslanec Robič pri Sv. Barbari pri Mariboru o ravnanju deželnega zbora in odbora nasproti slovenskim vinogradnikom, razkril reči, vsled katerih so se izvijali poslušajočemu ljudstvu nevoljni in ogorčeni klici: Proč od Gradca!

Dosedaj se je oddajalo po mnogih okrajih ubožnim vinogradnikom trsovje za nove nasade brezplačno. Bilo je sicer slabo trsovje, boljše se je oddajalo premožnejšim proti majhni odškodnini, a bilo je vsaj brezplačno, in darovanemu konju ne gledamo na zobe. Znaprej pa je naročil naš slavni deželni zbor našemu deželnemu odboru ravnati tako-le: »Brezplačna oddaja trsovja se v bodoče opusti, v kolikor ne obstoji posebna zavezanost nasproti državi; rezniki in korenčniki se naj dajejo manj premožnim po nizki, deželnim stroškom približni ceni, premožnim po 6 oziroma 20 K od tisoč, cepljenci manj premožnim po 160 K, premožnim po 240 K od tisoč.

V bodoče torej ubogi vinogradniki ne bodo več dobivali trsovja brezplačno. Ker pa si na lastne stroške ne morejo nakupiti trsovja, se to pravi, da so ubogi vinogradniki izročeni popolnemu propadu. Vsakemu ubožcu se pomaga, le vinogradnikom se bo odslej odrekala primerna pomoč. Deželni odbor dobro ve, zakaj to dela. Na Spodnjem Šta-

jarju, kjer se pred vsem goji vinarstvo, so ubogi vinogradniki skoro izključno slovenskega rodu, a premožni vinogradniki so nemški meščani in s slovenskim denarjem obogateli nemškutarski trgovci po deželi.

Pri dovolitvi brezobrestnih posojil za prenavljanje vinogradov se je izmed Slovencev že sedaj slišalo mnogo pritožb, ker so se podpirali kaj radi meščani, tudi bogati meščani. Neki Mariborčan, ki ima okoli 60.000 premoženja, je z ozirom na svoje veliko uboštvo dobil brezobrestno posojilo. Gotovo je, da bo odslej še slabše, kajti navodila se glasijo: »Pri dovolitvi brezobrestnih posojil naj veljajo sledeča pravila, o katerih se ima deželni odbor z visoko vlado sporazumeti: Določene prošnje stanujočih v področju mest z lastnim statutom ima mestni urad kot politična oblast I. inštanca sprejemati, pregledovati in predlagati.«

Ta točka je nameroma narejena za Mariborčane, Ptujčane in Celjane. Ti bodo pri svojih uradih brezovno kaj lahko dobili priporočilo. Na deželi stanujoči vinogradniki pa bodo morali vsi letati k svojim okrajnim glavarstvom.

Druga točka se glasi: »Politične oblasti I. inštanca naj podpira v pregledovanju in odobravanju došlih prošenj zaupni mož, kojega ima imenovati deželni odbor (!!) za vsak sodnijski okraj.« Deželni odbor bo torej imenoval tudi zaupne može, deželni odbor, ki pač pozna nemške politike na Spodnjem štajarskem, ne pa dobre poznavalce naših vinogradov. Podpore se bodo torej določevale po naših nasprotnikih, in slovenski vinograd-

niki že naprej vedó, kaj jim je pričakovati. — Tretja točka: »K posvetovanju in sklepanju o rešitvi došlih prošenj se naj privzame eden ud deželne vinorejske komisije in dva od deželne odbora imenovana zaupna moža.« Zopet ista nakana, kakor pri prejšnji točki. Vidi se, da je deželnim očetom mnogo ležeče na nemstvu, na prospevanju vinogradništva pa le toliko, v kolikor je v nemških rokah.

Najbolj pametna je določba v četrti točki: »Za visokost pri podelitvi posojil velja pravilo, da se daja kot najvišji znesek od oralna posojila 600 K in da se daja za eno osebo posojilo k večjemu za 2 oralna.«

V vsej svoji nagoti pa se prikazuje brezobzirna nemška nakana v zadnji točki, ki se glasi: »Pri razdelitvi brezobrestnih posojil se naj na uboge in revne mestne prebivalce primerno ozira.« To je nečuvno, da si deželni odbor in zbor sploh upata kaj takega pokazati pred javnostjo. Revni mestni prebivalci, ki imajo vinograde, se torej naj podpirajo! Kdo pa pozna revnega meščana, ki ima vinograd? V resnici ubogi in revni meščani nimajo vinograda. Ta določba je samo za nemške meščane. In da se to nekoliko pokrije, postavili so za »uboge in revne meščane. Ali se sedaj ne bodo odprle tudi zaslepljenim Slovincem oči? Ali ni očividno, da se na Spodnjem štajarskem Slovenci prezirajo in zatirajo? Ali še boste nadalje poljubovali svojim nasprotnikom šibo, s katero vas tepejo? Ne! Vzdromite se ter recite: Takega ravnanja z nami ne prenašamo več, in dobiti moramo samoupravo za Sp. Štajar!

Listek.

Med ogerskimi Slovenci.

Maribor dne 11. junija 1900.

II.

Najprej sva v Cankovi obiskala peka D. Moj stari prijatelj! Ljudje so zaporedoma prihajali v njegovo prodajalnico. Največ so kupovali moko in sicer ne samo zaradi binkoštnih praznikov, ampak tudi zaradi tega, ker odhaja v tem času na tisoče mož v Slavonijo na delo. Dasi se nahajajo med ogerskimi Slovenci trdni, bogati kmetje, vendar je med njimi tudi mnogo uboštva, posebno proti izhodu v vinorodnih krajih. In kar je še hujše, doma ne najdejo ti ljudje dovolj zasluzka. Zato hodijo spomladi ob času kopi možki in ženske trumoma na Štajarsko v vinograde za kopače. Kako žalostno jih je gledati, kadar jih v nedeljo popoldne grede cele procesije skozi Radgono. Ti od gladu upadli, blede obrazi, kako se človeku utisnejo globoko v spomin! Sedaj ko se v Slavoniji začenejo poletna dela, kakor košnja, žetev, mlatitev, odhajajo možki tje doli, žene pa ostanejo z otroci doma, ter obdelujejo lastno zemljišče. V jeseni se vrnejo potem možje

nazaj s čistim dobičkom okoli 50–60 gld. in s tem živijo vsi skupaj skozi celo zimo.

Župnik v Cankovi je Jožef Borovnjak. Zajedno je tudi častni dekan, naslov, ki pri nas tokraj Muré ni v navadi. Prijazni gospod je že precej star, let si nisem zapomnil, pač pa, da bo drugo leto obhajal zlato mašo. A starost se mu ne pozna niti v obrazu, niti v kretanju in gotovo tudi v njegovem dušnopastirskem delovanju ne. Kajti ravnokar je dovršil prezidavanje prej pretesne cerkvice. Stavba nosi nekoliko znakov romanskega sloga. Znotraj je cerkev jako čedna in lepa. Ime sedanjega župnika je v slovenski slovstveni zgodovini dobro znano. Izdal je mnogo nabožnih knjig v ogersko-slovenskem narečju in madžarskem pravopisu. Svoje župljane jako hvali, da so pridni in v verskih rečeh mu udani. Pod okriljem svoje dušnopastirske skrbi ima tudi eno cigansko vas. Toda cigani iste vasi so se že navadili stalnega bivanja, le par družin še ciganska narava potegne vsako leto na večdnevne in večtedenske izlete v štajarske gozdove.

Ko sva šla iz župnišča, se je solnce začelo krepko opirati v najine hrbte, kakor da bi nama hotelo nagajati in postalo nama je vroče. Midva pa sva solncu prečrtala račun ter jo potegnili v bližnjo krčmo. To ni bilo proti najinemu programu, kajti kot

potovalca, ki se za vse zanimata, hotela sva se tudi prepričati, kako se kaj ogerski Slovenci izkoriščajo z Noetovo iznajdbo. Kapljica ni bila slaba! Še kralj Matjaš s svojo lepo Alencico bi jo pil, rekel sem svojem tovarišu. Ta se mi je sicer nasmejal in ni bil mojega mnenja, a ker tega nisva smatrala načelnim vprašanjem, se nisva skregala, ampak ostala prijatelja.

Smoter najinega nadaljnega potovanja je bil Edsíd Matjaš v Gederovcih, katerega sva poznala ravno iz »Slov. Gospodarja« kot širitelja narodne zavednosti med ogerskimi Slovenci. Mahnila sva jo proti Gederovcem po veliki stezi. Dolgočasna pot! Par navadnih vasi, sicer pa sama polja, travniki in pašniki. Pri obdelovanju polja ni videti nobenega napredka, vse se opravlja, kakor so opravljali že očetje in praočetje. Mnogo sveta še leži neporabljenega. In vendar bi moral dandanes kmet navrtati vsak kosček zemlje, da dobi več pridelkov. Vasi so še dokaj snažne, imajo približno isti značaj kakor štajarske murskopoljske vasi, le toliko zidanih hiš ni videti. Vsaka vas ima svoje pokopališče. To je ogerska posebnost, ki jo terjajo postave. Midva sva skraja ugibala, odkod toliko pokopališč. Pa sva jih hitro razdelila, enega katoličanom, drugega luteranom, tretjega sva bila pripravljena dati židom, toda videla sva